

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оқу-әдістемелік кешені
5В030100 – «Құқықтану» мамандығы
бойынша білім беру бағдарламасы
Пән: Осы заманғы мемлекет қызметі

3. Семинар сабақтарының мазмұны

1-апта Мемлекет және құқық теориясы оқу пәні және әдістері.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: Студенттердің Мемлекет және құқық теориясының пәні мен әдістемесін анықтау, оның қоғамдық және заң ғылымдары жүйесінде алатын орнын ашу, жоғары білімді заңгер болуда мемлекет және құқық теориясының маңызын түсіну қабілетіне ие болуы.

Сұрақтар:

1. Мемлекет және құқық теориясының пәні мен әдістемесі.
2. Мемлекет және құқық теориясының қоғамдық және заң ғылымдары жүйесінде алатын орны.
3. Мемлекет және құқық теориясының негізгі жеке және қоғамдық әдістері.
4. Жоғары білімді заңгердің құрылуында мемлекет және құқық теориясының маңызы. Мемлекет және құқық теориясының функциялары оқу тәртібі ретінде.

2-апта Мемлекеттің пайда болуы.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің алғашқы қауымдық құрылыстың жалпы сипаттамасы және оның мемлекеттік құрылымнан айырмашылығын анықтауға, алғашқы қоғамның нормативтік басқарылуын, алғашқы қауымдық құрылыстың ыдырауының заңдылықтары, себептері және мемлекеттің пайда болуын ашуға, мемлекеттің пайда болуының батыстық (еуропалық) және шығыстық (азиялық) жолдарын түсіндіруге қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Алғашқы қауымдық құрылыстың жалпы сипаттамасы және оның мемлекеттік құрылымнан айырмашылығы. Алғашқы қоғамның нормативтік басқарылуы.
2. Алғашқы қауымдық құрылыстың ыдырауының заңдылықтары, себептері және мемлекеттің пайда болуы.
3. Мемлекеттің пайда болуының батыстық (еуропалық) және шығыстық (азиялық) жолдары.
4. Мемлекеттің пайда болуын түсіндіретін сан алуан теориялар (теологиялық, келісім-шарт, психологиялық, таптық, куштеу, патриархалдық теориялары).

3-апта Мемлекеттің түсінігі және белгілері.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің мемлекеттің түсінігін және белгілерін ашуға, мемлекеттік билікті жүзеге асырудың әдістерін қолдануға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Мемлекеттің түсінігі және белгілері.
2. Мемлекеттік билікті жүзеге асырудың әдістері.
3. Саяси-халықтық билік мемлекеттің белгілері ретінде.

4-апта Мемлекеттің механизмі

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің мемлекет механизмі түсінігін, мемлекеттің функциялары мен міндеттерін жүзеге асырудағы мемлекеттік аппараттың атқаратын ролін анықтауға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Мемлекеттік механизмнің (аппараттың) ұйымдастырылуы мен қызмет ету принциптері (қағидаттары).
2. Мемлекет механизмі түсінігі (мемлекеттік аппарат ұғымы). Мемлекеттің функциялары мен міндеттерін жүзеге асырудағы мемлекеттік аппараттың атқаратын ролі.
3. Мемлекеттік механизмнің (аппараттың) ұйымдастырылуы мен қызмет ету принциптері (қағидаттары).
4. Мемлекеттік органдар түсінігі және олардың нышандары (белгілері). Мемлекеттік органдардың саралануы. Мемлекеттің заң шығарушы (өкілді), атқарушы және сот органдары.
5. Мемлекет органы және жергілікті өзін-өзі басқару органдары.

5-апта Мемлекеттің нысаны (формасы)

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің мемлекет нысанының түсінігін ашуға, басқару нысаны мен оның ерекшеліктерін айқындауға, мемлекеттік құрылым нысанын анықтауға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Мемлекет нысанының түсінігі.
2. Басқару нысаны (басқару нысанының түрлері, оның ерекшеліктері).
3. Мемлекеттік құрылым нысаны.
4. Саяси режим (мемлекеттік режим) нысаны.

6-апта Әлеуметтік нормалар жүйесіндегі құқық. Мемлекеттің типологиясы (тұрпаты)

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің әлеуметтік нормалардың түсінігін, белгілерін ашуға, құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығының негізгі белгілерін анықтауға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Әлеуметтік нормалардың түсінігі, белгілері.
2. Әлеуметтік нормалардың әлеуметтік құндылығы.
3. Әлеуметтік нормалардың түрлері. Құқық және мораль, ортақ белгілері және айырмашылығы. Құқық және дін. Құқық және әдет-ғұрып.
4. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардың айырмашылығының негізгі белгілері.
5. Мемлекет және құқық типінің (тұрпатының) түсінігі.
6. Мемлекет және құқықтың формациялық өлшемі бойынша типтері.
7. Құл иеленушілік кезіндегі мемлекет және құқықтың жалпы сипаттамасы және негізі. Феодалдық мемлекет және құқықтың сипаттамасы, мәні. Буржуазиялық мемлекет және құқықтың сипаттамасы, мәні.
8. Мемлекет және құқық типологиясындағы өркениеттік жолдың мазмұны. Өркениеттің ұғымы және түрлері. Өркениеттік жол бойынша мемлекет және құқықтың сипаттамасы.

7-апта Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің осы заманғы құқықтық мемлекеттердің әлеуметтік сипатын ашуға, азаматтық қоғамның құрылысы мен институттарын анықтауға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Құқықтық мемлекет түсінігі, оның анықтамасы.
2. Құқықтық мемлекеттің нышандары. Осы заманғы құқықтық мемлекеттердің әлеуметтік сипаты.
3. Азаматтық қоғам түсінігі және белгілері.
4. Азаматтық қоғамның құрылысы. Азаматтық қоғам институттары.
5. Құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның арақатынасы.

8-апта Құқықтың түсінігі, мәні және функциясы

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің құқық туралы, құқықтың қалыптасуының себептері және негізгі тәсілдерін анықтауға, құқықтың мәнін ашуға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Құқықтың пайда болуы. Құқықтың қалыптасуының себептері және негізгі тәсілдері.
2. Құқықтың пайда болуының негізгі теориялары.
3. Құқықтың түсінігі және белгілері. Құқықтың әлеуметтік құндылығы.
4. Құқықтың мәні. Объективтік және субъективтік құқық.
5. Құқық функцияларының түсінігі, түрлері. Құқық функциясының жүйесі.

9-апта Құқықтың қайнар көздері.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің құқықтың қайнар көздерінің түсінігін ашуға, құқықтық актілердің түсінігін, олардың сатысын айқындауға, құқықтық актілердің уақытқа байланысты, кеңістіктегі, қамту өрісіндегі қамту пәні бойынша әрекет ету күшін анықтауға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Құқықтың қайнар көздерінің түсінігі (құқықтың қайнар көздері заң ғылымының категориясы ретінде).
2. Құқықтың қайнар көздерінің түрлері:
а) әдет-ғұрып; б) сот прецеденті; в) нормативтік келісім-шарт;
г) нормативтік-құқықтық актілер; д) құқықтық доктрина;
3. Құқықтық актілердің түсінігі, сатысы. Құқықтық актілердің уақытқа байланысты, кеңістіктегі, қамту өрісіндегі қамту пәні бойынша әрекет ету күші.

10-апта. Құқықтық нормалар.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің құқық нормаларының түсінігін ашуға, құқық нормаларының түрлерін анықтауға, құқықтық нормалар және заң баптарының қатынастарын айқындауға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Құқық нормаларының түсінігі және белгілері.
2. Құқық нормаларының түрлері. Құқық нормалары классификациясының өлшемдері. Нормалар – принциптер, нормалар – анықтамалар (дефинициялар), іс-әрекет қағидаларының нормалары.
3. Құқық – іс-әрекет қағидалары нормаларының логикалық құрылымы.

4. Құқықтық нормалар және заң баптарының қатынастары.

11-апта. Құқықтық қатынастар.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің құқықтық қатынас анықтамасы мен оның құрамын талдауға, құқықтық қатынас объектілерінің түрлерін ашуға, құқық субъектілерін анықтауға, құқықтық қатынастардың түрлерін айқындауға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Құқықтық қатынас анықтамасы және оның құрамы.
2. Құқықтық қатынас объектілерінің түрлері.
3. Құқық субъектілері және құқықтық қатынастар.
4. Құқықтық қатынастардың мазмұны.
5. Құқықтық қатынастардың түрлері.

12-апта Құқық шығармашылық және заң техникасы.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің құқық шығармашылықтың түсінігін анықтап, оның қағидаларын, түрлерін меңгеруі.

Сұрақтар:

1. Құқық шығармашылықтың түсінігі және мәні.
2. Құқық шығармашылықтың түрлері.
3. Құқық шығармашылықтың қағидалары.
4. Құқық шығармашылық ісінің сатылары.
5. Заң техникасы түсінігі.

13-апта. Заңдарды жүйелеу.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің заңдарды жүйелеуге, инкорпорация, кодификацияның түсінігін ашуға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Заңдарды жүйелеудің түсінігі.
2. Инкорпорация.
3. Кодификация түсінігі және оның түрлері.
4. ҚР-ғы заңдарды жүйелеудің дамуы.

14-апта. Құқықтық сана және құқықтық мәдениет.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің құқықтық сана ұғымын және құқықтық сананың түрлерін айқындауға, құқықтық көзқамандықты женудің жолдарын анықтауға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Құқықтық сана ұғымы және құқықтық сананың түрлері.
2. Құқықтық сананың құрылымы. Құқықтық білім. Құқықтық психология. Құқықтық идеология.
3. Құқықтық мәдениет ұғымы және құрылымы.
4. Құқықтық көзқамандық (нигилизм, немқұрайлылық) және құқықтық идеализм. Құқықтық көзқамандықты женудің жолдары.

15-апта. Құқық бұзушылық және заң алдындағы жауапкершілік.

Семинар – 1 сағат.

Мақсаты: студенттердің құқық бұзушылық ұғымын түсінуге, құқық бұзушылықтың заңды құрамын анықтауға, заң алдындағы жауаптылықтың түрлерін талдауға қабілетті болуы.

Сұрақтар:

1. Құқық бұзушылық ұғымы (түсінігі) және нышандары.
2. Құқық бұзушылықтың заңдық құрамы: субъект, объект, субъективтік жағы, объективтік жағы.
3. Заң алдындағы жауапкершілік: ұғымы, қағидалары және негіздері.
4. Заң алдында жауаптылықтың түрлері.

Семинар сабақтарының мазмұны

№	Семинар жоспары	Апта орындалуы	Сағат саны
1	Мемлекет және құқық теориясы оқу пәні және әдістері <ol style="list-style-type: none"> 1. Мемлекет және құқық теориясының пәні 2. Мемлекет және құқық теориясының әдістері. 3. Мемлекет және құқық теориясының қоғамдық және заң ғылымдары жүйесінде алатын орны. 4. Мемлекет және құқық теориясының функциялары (қызметтері). 	1	1
2	Мемлекет пен құқықтың пайда болуы <ol style="list-style-type: none"> 1. Алғашқы қауымдық құрылыстың ыдырауы және мемлекет пен құқықтың пайда болуының негізгі сатылары мен оның алғы шарттары, себептері. 2. Мемлекет пен құқықтың пайда болуының өзара байланыстылығы. 3. Мемлекет пен құқықтың пайда болу теориялары. 	2	1
3	Мемлекеттің түсінігі белгілері, мәні және функциялары. <ol style="list-style-type: none"> 1. Мемлекет-қоғамның саяси, құрылымдық және аумақтық ұйымы ретінде. 2. Мемлекет нышандары (белгілері). Мемлекет нышандарын (белгілерін) осы заман тұрғысынан түсініп пайымдау. 3. Мемлекеттің мәні. Мемлекет мәніндегі таптық және жалпы әлеуметтік бастаулар. 4. Мемлекет функциясы (қызметі) түсінігі, олардың саралануы (жіктелуі) мен мазмұны. 5. Мемлекет функцияларының жүзеге асырылу нысандары 	3	1
4	Мемлекеттің нысаны (формасы) <ol style="list-style-type: none"> 1. Мемлекеттің нысаны түсінігі, оның элементтері. 2. Басқару нысаны. Басқару нысандарының негізгі түрлері. 3. Мемлекеттің құрылымдық нысандары. 4. Саяси режимнің түрлері: демократиялық режим және антидемократиялық режим. 	4	1

5	<p>Мемлекеттің типологиясы. Мемлекеттің механизмі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мемлекеттің типологиясының түсінігі және түрлері. 2. Мемлекет механизмі түсінігі (мемлекеттік аппарат ұғымы). 3. Мемлекеттік механизмнің (аппараттың) ұйымдастырылуы мен қызмет ету принциптері (қағидаттары). 4. Мемлекеттік органдар түсінігі және олардың нышандары (белгілері). 5. Мемлекеттік органдардың саралануы. 	5	1
6	<p>Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Құқықтық мемлекет түсінігі, оның анықтамасы. 2. Құқықтық мемлекеттің нышандары. 3. Осы заманғы құқықтық мемлекеттердің әлеуметтік сипаты. 4. Азаматтық қоғамның түсінігі және белгілері 5. Азаматтық қоғам институттары. 	6	1
7	<p>Саяси жүйе және мемлекет</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Қоғамның саяси жүйесі: түсінігі, мәні және құрылымы. 2. Саяси көпшілік (плюрализм). 3. Саяси жүйелерді типологиялау (тұрпаттарға бөлу). Саяси жүйелердің дамуы. 4. Қазақстанның саяси жүйесі. Осы заманғы Қазақстанның партиялары мен қоғамдық қозғалыстары және қоғам өмірінде олардың атқаратын рөлдері мен ықпалдарының арта түсуі. 	7	1
8	<p>Құқықтың түсінігі, мәні және функциясы. Әлеуметтік нормалар жүйесі және құқық.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Құқықтың түсінігі, белгілері, атқаратын қызметтері. 2. Әлеуметтік, техникалық нормалар ұғымы (түсінігі), 3. Қоғамның әлеуметтік реттеуші жүйесі және басқа да әлеуметтік нормалармен құқықтың өзара арақатынасы 4. Құқық пен моральдің (өнегенің) арақатынасы. 	8	1
9	<p>Құқық негіздері (қайнар көздері) ұғымы (түсінігі)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Құқықтың қайнар көздерінің түсінігі, белгілері, түрлері. 2. Құқықтық әдет ғұрып 3. Нормативтік құқықтық акт 4. Сот прецеденті 5. Нормативтік келісім-шарт 6. Құқықтық доктрина 	9	1
10	<p>Құқық нормасы.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Құқық нормасының түсінігі мен нышандары. 2. Құқық-қоғамдық қатынастарды мемлекеттік реттеуші ретінде. 3. Құқық нормасын басқа әлеуметтік нормалардан ерекшелейтін нышандары. 4. Құқық нормасының элементтері (гипотеза, диспозиция, 	10	1

	<p>санкция).</p> <p>5. Құқық нормаларының түрлері, олардың жіктелінуі.</p> <p>6. Құқық нормасы және заң бабы, олардың арақатынастылығы.</p>		
11	<p>Құқықтық қатынастар</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Құқықтық қатынастар - қоғамдық қатынастардың ерекше түрі ретінде. 2. Құқықтық қатынас анықтамасы және оның құрамы. 3. Құқықтық қатынастардың объектілері, субъектілері және мазмұны. 4. Заңды айғақ түсінігінің, құқықтық қатынастардың пайда болуының, өзгеруі мен тоқтатылуының негізі ретінде. Заңды айғақтардың жіктелініп саралануы. Құқықтық қатынастардың түрлері. 	11	1
12	<p>Құқық шығармашылық және заң техникасы</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Құқық шығармашылықтың түсінігі. 2. Құқық шығармашылықтың қағидалары 3. Құқық шығармашылық мазмұны, оның түрлері. 4. Заң техникасының түсінігі. 	12	1
13	<p>Құқықты жүзеге асыру. Заңдарды жүйелеу. Құқықты талқылау.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Құқықты жүзеге асырудың ұғымы мен нысандары. 2. Құқық нормалары қолдану - құқықты жүзеге асырудың ерекше нысаны ретінде. 3. Құқық қолдану актілері: ұғымы, ерекшеліктері, түрлері, сатылары. 4. Заңдарды жүйелеудің түсінігі және түрлері: инкорпорация, консолидация, кодификация. 5. Құқықты талқылаудың ұғымы. 6. Түсінік беру жолдары: субъектілері бойынша, тәсілі бойынша, көлемі бойынша. 7. Құқық нормаларына түсінік беру актілері: түсінігі (ұғымы), ерекшеліктері, түрлері, заң тәжірибесінде атқаратын ролі. 	13	1
14	<p>Құқықтық сана және құқықтық мәдениет, құқықтық нигилизм. Құқыққа сай мінез-құлық.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Құқықтық сана ұғымы және оның құқықпен өзара ықпалдасып әрекетесуі. 2. Құқықтық мәдениет және оның құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамды қалыптастырудағы ролі. 3. Құқықтық нигилизм (немқұрайлылық) және құқықтық идеализм. 4. Құқықтық мінез-құлық түсінігі. 5. Заңды мінез-құлық - құқықтық реттеудің мақсаты ретінде. 	14	1
15	<p>Құқық бұзушылық және заң алдындағы жауапкершілік. Заңдылық және құқықтық тәртіп.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Құқық бұзушылық ұғымы (түсінігі) және нысандары 2. Құқық бұзушылықтың заңдық құрамы: субъект, объект, субъективтік жағы, объективтік жағы. 3. Заң алдындағы жауапкершілік: ұғымы, принциптері (қағидаттары) және негіздері. 	15	1

	4. Заң алдында жауаптылықтың түрлері. 5. Заңдылық түсінігі. 6. Заңдылық және құқықтық тәртіп, олардың арақатынасы.		
	БАРЛЫҒЫ :	15 апта	15 сағат